

Анонимизиран текст

Превод

C-290/19 - 1

Дело C-290/19

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

9 април 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Krajský súd Trnava (Областен съд Търнава, Словакия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

12 март 2019 г.

Жалбоподател:

RN

Ответник:

Home Credit Slovakia a.s.

[...]

[номер на делото]

Определение

Krajský súd v Trnave [...] [имена на съдиите] по делото на жалбоподателя RN, [...] [дата на раждане, точен адрес] с местопребиваване в Šaštín – Stráže, представляван от JUDr. Vladimír Sidor, адвокат, Hlohovec, срещу ответника Home Credit Slovakia, a.s., [...] [идентификационен номер, точен адрес] със седалище в Piešťany, представляван от Advokátska kancelária GOLIAŠOVÁ GABRIELA s.r.o., установена в Trenčín, относно [плащането на] 1 932,10 EUR, заедно с лихви

РЕШИ:

На основание член 162, алинея 1, буква с) във връзка с член 378 от Гражданския процесуален кодекс спира производството и отправя до Съда на Европейския съюз следния преюдициален въпрос:

Следва ли член 10, параграф 1, буква ж) от Директива № 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета да се тълкува в смисъл, че договорът за потребителски кредит отговаря на изискването, предвидено в тази разпоредба, в случай че годишният процент на разходите е посочен в него не с точен процент, а като диапазон между две стойности (от—до)?

Мотиви

- 1 Настоящият съд е сезиран да се произнесе по жалбата на жалбоподателя срещу решението на Senica (Районен съд Сеница, Словакия, наричан по-нататък „Районен съд Сеница“) [...] [номер на делото] от 21 март 2018 г., с което този съд е отхвърлил иска на жалбоподателя (ищец пред първата инстанция) за осъждането на ответника да плати 1 932,10 EUR, заедно с лихви за забава, на основание неоснователно обогатяване. Това неоснователно обогатяване на ответника произтича от погасяването към същия от страна на ищеца на потребителски кредит, получен по договор за кредит. Посоченият договор обаче не съдържа всички изисквани от закона реквизити и затова предоставеният с него кредит следва да се разглежда като освободен от лихви и разходи, а ищецът е трябвало да плати на ответника само главницата по този кредит. Междувременно обаче ищецът е платил на ответника сумата от 1 932,10 EUR в повече от главницата, поради което той иска от ответника да му върне тази сума.
- 2 Първоинстанционният съд се е основал на факти, които не са оспорени в жалбата [ориг. 2], нито пък са спорни между страните, и могат да се обобщят, както следва: на 4 март 2013 г. между жалбоподателя в качеството на длъжник и ответника в качеството на кредитор е сключен договор за кредит [...] [номер на договора]. В него се предвижда наред с останалото, че ответникът предоставя на жалбоподателя неокончателен заем в общ размер на 3 359,14 EUR, месечната погасителна вноска е в размер на 89,02 EUR, броят на погасителните вноски е 60, годишният лихвен процент е 19,62 %, а годишният процент на разходите (ГПР) варира от 21,5 % до 22,4 %. Посочването на ГПР е съпроводено с бележка, според която „*точният размер на ГПР зависи от деня на усвояване на кредита и клиентът приема кредиторът да му съобщи точния размер на ГПР след усвояването на кредита*“. Освен това в договора се определят условията за падежа на месечните погасителни вноски, първата от които е дължима в рамките на един месец от датата на усвояване на кредита; всяка следваща вноска е дължима на 15-о число от календарния месец, а срокът за погасяване на кредита е 60 месеца. С писмо от 2 юли 2017 г. ответникът потвърждава на

жалбоподателя, че последният му е изплатил кредита изцяло; жалбоподателят е платил на ответника общо 5 291,24 EUR по този кредит.

- 3 Първоинстанционният съд прави извода, че отпуснатият на жалбоподателя от ответника кредит е потребителски кредит по смисъла на Закон № 129/2010 за потребителските и други кредити и заеми, отпускани на потребителите [zákon č. 129/2010 Z. z o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov) в редакцията му, приложима към 4 септември 2013 г. (наричан по-нататък „Закон № 129/2010“)], и че договорът за кредит [...] [номер на договора] съдържа всички данни, необходими съгласно член 9, алинея 2 от Закон № 129/2010. Като се позовава на решение на Съда на Европейския съюз от 9 ноември 2016 г., C-42/15, Home Credit Slovakia/Bíróová, този съд стига до заключението, че договорът не трябва непременно да съдържа точните дати на падежа на отделните погасителни вноски, нито точния срок на окончателното погасяване на кредита, нито точната разбивка на отделните вноски с посочване на частта, с която се погасява главницата и тази, с която се погасява лихвата. Той прави също така извода, че не е необходимо в договора да се посочва ясно ГПР с конкретно цифрово изражение, и че би било непропорционално да се санкционира удовлетворения кредитор, като се приеме кредита за освободен от лихви и разноски, само защото ГПР е даден в диапазон между две стойности (от — до). В резултат на това първоинстанционният съд заключава, че кредитът не може да се счита за освободен от лихви и разноски, и че ответникът не се е обогатил без основание, получавайки от жалбоподателя вноските по посочения кредит в общия размер, договорен в договора за кредит.
- 4 В жалбата си жалбоподателят повдига някои възражения, които обаче запитващата юрисдикция не счита релевантни за преюдициалния въпрос. Те всъщност се отнасят до това дали в договора следва да се предвиди подробна разбивка на отделните погасителни вноски по отношение на главницата и лихвата, и дали точната дата (срок) на окончателния падеж на заема трябва да бъде посочена в договора. В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва, че Съдът вече е предоставил отговор на тези правни въпроси по тълкуването на Директива 2008/48/ЕО в решението си от 9 ноември 2016 г. по дело C-42/15 Home Credit Slovakia/Bíróová и следователно към тях ще се прилага принципът за „acte éclairé“. Същевременно жалбоподателят не е съгласен с първоинстанционния съд, който е приел, че съгласно член 9, алинея 2, буква j) от Закон № 129/2010 е достатъчно ГПР да бъде посочен в договора във вид на диапазон [между две стойности]. Според него такова тълкуване противоречи на разпоредбата на Закон № 129/2010, която изисква потребителят да има право да получи ясна и определена информация относно ГПР, изчислен въз основа на данните, валидни към момента на сключване на договора за потребителски кредит. В подкрепа на тази теза жалбоподателят се позовава и на решенията на няколко областни съдилища в Словашката република. Жалбоподателят твърди, че тъй като договорът не съдържа този задължителен елемент,

предвиден в член 9, алинея 2, буква j) от Закон № 129/2010, кредитът е освободен от лихви и разноси, и ответникът е длъжен да му върне сумата, платена за такива, надвишаваща главницата по заема.

II. Право на Европейския съюз и национално право [ориг. 3]

- 5 При анализа на отправените преюдициални въпроси запитващата юрисдикция се основава по-конкретно на съображения 19 и 31 и на член 3, буква и), член 4, параграф 2, буква в), член 5, параграф 1, буква ж), член 10, параграф 1, буква ж) и член 19 от Директива 2008/48/ЕО, както и на приложение I, част II. От съображения за краткост настоящият съд се въздържа от дословно цитиране на тези разпоредби, които вече са известни на Съда на Европейския съюз.
- 6 Директива 2008/48/ЕО е транспонирана в правния ред на Словацката република със Закон № 129/2010 за потребителските и други кредити и заеми, отпуснати на потребителите, както и с изменението и допълнението на някои закони към момента на подписване на договора между жалбоподателя и ответника. В настоящия случай са приложими следните разпоредби от него (в сила от 4 септември 2013 г.):

Член 1, алинея 2

„(2) Потребителски кредит по смисъла на настоящия закон означава предоставяне на средства за определено време на основание договор за потребителски кредит, под формата на заем, кредит, разсрочено плащане или аналогична финансова помощ, предоставяна от кредитора на потребителя“.

Член 9, алинея 2, букви k) и l):

„(2) Договорът за потребителски кредит [...] съдържа следните елементи [...]:

j) годишния процент на разходите и общата сума, която потребителят е длъжен да изплати, изчислена въз основа на актуалните данни към момента на сключване на договора за потребителски кредит; посочват се всички допускания, използвани за изчисляването на този годишен процент на разходите [...].“

- 7 Член 11, алинея 1:

„(1) За отпуснатия потребителски кредит не се дължат лихви и разноси, ако:

а) договорът за потребителски кредит [...] не съдържа елементите, посочени в член 9, алинея 2, букви а)—к) [...].“

По настоящото дело е приложим и член 451 от Гражданския кодекс (Закон № 40/1964, изменен), който гласи в основни линии следното:

- „(1) Който се обогати без основание за сметка на друго, трябва да върне недължимо полученото.
- (2) Неоснователното обогатяване е имуществено предимство, получено вследствие на изпълнение, лишено от правно основание, или въз основа на недействителен правен акт [...].“

III. Значение на въпроса и мотиви за преюдициалното запитване

- 8 В разглеждания случай запитващата юрисдикция трябва да се произнесе по иска за връщане, предявен на основание неоснователно обогатяване по смисъла на член 451 от Гражданския кодекс. Според ищеца ответникът се е обогатил неоснователно, тъй като ищецът е изплатил всички погасителни вноски по кредита съобразно договора за кредит [...] [номер на договора], в общ размер на 5 291,24 EUR. Кредитът — предмет на този договор обаче е трябвало да бъде освободен от лихви и разноски съгласно член 11, алинея 1, буква а) от Закон № 129/2010, поради което ответникът е могъл да претендира от [жалбоподателя] правото на връщане само на главницата по кредита, в размер на 3 359,14 EUR. Следователно, като се има предвид, че ответникът е получил в изпълнение и плащане за лихвите и разноските, на които съгласно закона не е имал право, същият е получил изпълнение, лишено от правно основание, в частност плащането на недействителна законова лихва, която е длъжен да възстанови на жалбоподателя съгласно член 451 от Гражданския кодекс. Според жалбоподателя, наред с останалото, мотивът, поради който кредитът трябва да се счита [ориг. 4] за освободен от лихви и разноски, се корени във факта, че в договора за кредит [...] [номер на договора] годишният процент на разходите е посочен само като диапазон между две стойности (от — до), който, както твърди, е в противоречие с член 9, алинея 2, буква і) от Закон № 129/2010. Отговорът на въпроса дали договорът за кредит [...] [номер на договора] съответства на посочените изисквания на закона и следователно дали ответникът има право на лихвите и разноските, произтичащи от същия договор, зависи от тълкуването на посочената разпоредба от Закон № 129/2010, с която е транспониран член 10, параграф 1, буква ж) от Директива 2008/48/ЕО. Ето защо според запитващата юрисдикция, за да се произнесе по настоящото производство, е необходимо Съдът на Европейския съюз да се произнесе относно тълкуването на Директива 2008/48/ЕО на основание член 267, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз. Тълкуването на Директива 2008/48/ЕО, като акт на институция на Европейския съюз, съгласно член 267, параграф 1, буква б) от Договора за функционирането на Европейския съюз е от компетентността на Съда на Европейския съюз.

- 9 Според практиката на Съда годишният процент на разходите (ГПР) е важна информация към момента, когато потребителят взема решение, въз основа на която той оценява различните оферти за кредит и в същото време обхваща на бъдещия си ангажимент (определение на Съда на ЕС по дело C-76/10 *Ročohorost/Korčkovská*). Значението на посочения елемент може да се изведе и от разпоредбата на съображение 19 от Директива 2008/48/ЕО, която има за цел да осигури прозрачност именно като уеднакви метода за изчисляване на ГПР и допусканията, които следва да се прилагат при това. За тази цел член 19 от Директива 2008/48/ЕО във връзка с приложение I въвежда подробна методология за изчисляване на ГПР, както и подробен списък на тези допускания. От горепосочените разпоредби според запитващата юрисдикция е възможно да се направи изводът, че изразът „годишен процент на разходите“ според Директива 2008/48/ЕО означава конкретна цифрова стойност. Именно поради факта, че стойността на ГПР зависи от датата на усвояване на заема и от датата на отделните вноски, може да има разлики в изчисляването на ГПР в зависимост от това кога е усвоен заемът. Директива 2008/48/ЕО урежда точно този проблем, като предвижда в част II от приложение I поредица от допускания, които да бъдат използвани в този случай, и чиято цел е да се определи конкретна дата за усвояването на заема и за вноските. Това съответства и на формулировката на член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48/ЕО, според която в договора трябва да се посочва ГПР, „изчислен към момента на сключването на договора за кредит“. Следователно според запитващата юрисдикция формулировката на посочените разпоредби е в подкрепа на извода, че Директива 2008/48/ЕО изисква посочването на ГПР посредством конкретна цифра, изчислена към момента на сключване на договора, като се прилагат допусканията, посочени в част II от приложение I, а не използването на диапазон между две стойности (от—до).
- 10 В своята насрещна жалба от 6 февруари 2019 г. ответникът заявява, че договорът за кредит [...] [номер на договора] е сключен с телефонно споразумение между жалбоподателя и ответника и че жалбоподателят е разполагал с 35 дни, за да реши дали да приеме предложението за този договор за кредит. Следователно ответникът не е бил в състояние да определи с точност момента на отпускане на средствата. Запитващата юрисдикция обаче не смята този довод за убедителен, тъй като именно в такива случаи се обмисля прилагане на допусканията по част II от приложение I, например посочените в букви а), в) или е). Само обстоятелството, че датата на усвояване на кредита не е ясна, не означава непременно, че не се изисква посочване на единична стойност на ГПР.
- 11 Освен това от Директива 2008/48/ЕО може да се изведе, че тя определя в областта на лихвите както случаите, в които ГПР може да бъде посочен по друг начин, а не чрез посочването на точна цифра, така и случаите, в които ГПР не може да бъде определен. От член 19, параграф 5 от Директива 2008/48/ЕО е видно, че когато за изчисляването на ГПР не е възможно да се използват допусканията, посочени в част II от приложение I, или тези по

член 19, Комисията има право да допълни или измени тези допускания чрез делегирано законодателство. По същия начин член 5, [ориг. 5], параграф 1, буква ж) от Директива 2008/48/ЕО урежда случаите, в които при определени обстоятелства е възможно ГПР да се измени и в този случай позволява (и налага) изрично на кредитора да посочи, че при някои други механизми за усвояване на кредита ГПР може да бъде по-висок. Тази разпоредба би била излишна, ако се позволи определянето на ГПР като диапазон между две стойности, тъй като в този случай би било достатъчно да се посочи този „повисок [ГПР]“ съгласно член 5, параграф 1, буква ж) като горна граница и не би било необходимо да се посочва възможността за увеличаване на същия. Това съображение също е в подкрепа на извода, че Директива 2008/48/ЕО схваща ГПР като конкретна стойност, а не като диапазон, и урежда изрично как да се реши случаят, в който реално не е възможно да се установи ГПР. Следователно тези условия не могат да бъдат заобикаляни чрез посочване на ГПР с препратка към невъзможността да се определи точната му стойност, а само чрез диапазон (от—до). В член 10, параграф 2, буква и) от Директива 2008/48/ЕО подобна възможност (да се отбележи възможността за увеличаване или намаляване на ГПР) не е предвидена, напротив, тази разпоредба изисква посочването на конкретен ГПР. Според запитващата юрисдикция следователно е обоснован изводът, че определянето на ГПР като диапазон между две стойности (от — до) не отговаря на изискването по член 10, параграф 2, буква и) от Директива 2008/48/ЕО.

IV. Заключение

- 12 С оглед на гореизложените съображения съдът стига до извода, че в настоящия случай трябва да отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз. Поради това, в съответствие с процедурата [...] [национални процесуални разпоредби], на основание член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз, спира производството и решава, както е посочено в диспозитива. След уведомяването за решението на Съда на Европейския съюз съдът ще възобнови производството [...] [национални процесуални разпоредби].
- 13 [...] [посочва се, че решението е взето единодушно от съдебния състав, както и националните процесуални разпоредби]
- [...] [решението не подлежи на обжалване]

Търнава, 12 март 2019 година.

[...] [имена на съдиите и на секретаря]